

In memoriam

ZDRAVKO ŠUNDRICA

(18.1.1915, Oskorušno - 12.11.1995, Orebić)

Umro je Zdravko Šundrica, arhivist, teolog, znanstvenik, jedan od najboljih poznavatelja Povijesnog arhiva u Dubrovniku u posljednjih pola stoljeća.

Zdravko Šundrica, potomak starog pelješkog roda, osnovnu školu završio je u rodnom selu Oskorušnu. Srednju školu pohađao je na otočiću Badiji, a zatim je studirao teologiju u Zagrebu i završio je u Rimu (diploma mu je nostrificirana u Zagrebu). Na rimskom sveučilištu »Pontificium Athenaeum Antonianum« doktorirao je 1943. teologiju obranivši rad »Catholicismus et unio ecclesiarum« kod profesora Nikole Arsenjeva. Kao svećenik (zaređen 1938.), imenom Valentin, kratko vrijeme, tijekom II. svjetskog rata, predavao je na dubrovačkoj franjevačkoj gimnaziji.

Nakon rata, održavši nekoliko smjelih propovijedi, došao je pod pasku UDBE. Krajem rujna 1948, zajedno sa svećenikom Karlom Bošnjakom i Tončijem Miličićem, mladićem iz Trstenika, odlučio se na bijeg u Italiju, no odustao je na dan bijega jer ostvarenje pothvata nije teklo prema predviđenom dogovoru. Vratio se u Dubrovnik, gdje je 7 mjeseci nakon pokušaja bijega uhićen. Pod istragom je proveo 9 mjeseci i kroz to vrijeme doživio okrutna mučenja u zatvoru i u šibenskoj bolnici gdje je strpan u ludnicu s ciljem da se dokrajči i gdje je doživio nečuvvene torture čak i od ljudi zaduženih za pomoć drugim ljudima. Fizički dotučen, ozlijeđenih nogu i rebara, psihički izmožden, oslobođen je 25. ožujka 1950. godine bez suđenja. Ovo tragično iskustvo bitno je odredilo njegov život. Do svoje smrti duboko u sebi nosio je tugu i razočarenje zbog nepravde koja mu se dogodila, kao da nikada nije mogao do kraja razumjeti da je tako nešto moguće, unatoč ožiljcima po tijelu koji su ga na to svakodnevno podsjećali. Sve do kraja života tražio je razgovor sa svojim krvnicima, objašnjenje za ono što mu se dogodilo. Nikada, međutim, nije uspio probiti tu šutnju, nikada nije dobio ni barem ispriku.

Ubrzo nakon povratka iz zatvora, u psihičkom stanju u kojem se tada nalazio, imao je dojam da ni među svojom franjevačkom braćom nije dobio očekivanu toplinu te je istupio iz franjevačkog reda. Tu toplinu našao je u očinskoj kući, u domu svoga brata Ante Šundrice koji mu je, zajedno sa svojom obitelji, ljubavlju i razumijevanjem vratio malo samopouzdanja i volje za život i rad. Iste, 1950. godine uspio se zaposliti u Povijesnom arhivu u Dubrovniku, gdje je i ostao sve do odlaska u mirovinu 1979. godine. U tom razdoblju (1960.) završio je i povijest u Sarajevu obranivši rad »Otrovi u Dubrovačkoj Republici«. U svom tridesetgodišnjem

radu u Povijesnom arhivu ostavio je doista neizbrisiv trag, iako je zbog svoje prošlosti uvijek bio statusno potcijenjen, daleko ispod svojih sposobnosti, kvaliteta i formalnih kvalifikacija. No, to nije smetalo znanstvenicima iz zemlje i inozemstva, koji su mu pružali puno uvažavanje, salijetali ga bezbrojnim upitima tražeći pomoć i savjet, nudeći mu također i sudjelovanje na raznim znanstvenim skupovima. Iako je nerado odlazio iz Dubrovnika na neke se ipak odazvao (Bugarska, Grčka, Rusija).

Zdravko Šundrica sredio je brojne arhivske serije, napravio opsežna kazala koja danas neprocjenjivo služe korisnicima tog arhiva (primjerice »Testamenta notaria«, »Pacta matrimonialia« i dr.). Kao izvrstan poznavalac srednjovjekovnog latinskog jezika, paleografije i drugih pomoćnih povijesnih disciplina dugo je godina bio stup tog arhiva. Svoje znanje nesebično je poklanjao drugima, posebno mladima, pomažući u čitanju, davajući signature. Gotovo da nema doktorske ili magistarske disertacije iz povijesti Dubrovnika ili knjige koja je u to doba napisana, a da u njoj nije navedena autorova zahvala Zdravku Šundrici. Radeći samozatajno i sam je stvorio nekoliko vrlo značajnih radova. Napisao je vjerojatno dosad najbolju studiju iz gospodarske prošlosti Dubrovnika, rad »Stonski rat u XIV stoljeću (1333-1399).« koji mu je objavljen u drugom svesku *Pelješkog zbornika* 1980. godine. Posebno značajni su i njegovi radovi »Popis stanovništva Dubrovačke Republike iz 1673/74. godine« (*Arhivski vjesnik*, 1959) u kojem je analizirao jedan od najstarijih europskih popisa izuzetno važan za proučavanje stanovništva Dubrovačke Republike, zatim rad »Dubrovački Jevreji i njihova emancipacija (1808-1815)« (*Zbornik Jevrejskog historijskog muzeja u Beogradu*, 1971) za koji je i nagrađen od Židovske općine, te rad »Đuro Dragišić i Dubrovnik«, objavljen u časopisu *Dubrovnik* 1982. godine. Objavio je i dvije knjige: *Prilog proučavanju veterinarske službe u starom Dubrovniku* (1970) i *Prijevod sedme knjige Dubrovačkog statuta (Uz 700. obljetnicu njegove kodifikacije) 1272.-1972.* te dva vrijedna prijevoda: *Kraljevstvo Slavena* od Mavra Orbina i Le Maireov izvještaj o Dubrovniku i Dubrovčanima. Napisao je i niz manjih priloga vrlo širokog i zanimljivog tematskog raspona (o alki u Dubrovniku, o kockarima, o darovima, o mitu, o medenom mjesecu dubrovačkih mladenaca, o Turcima u dubrovačkoj katedrali, o lovu i obradi koralja, o pravljenju leda, razni prilozi iz povijesti diplomacije, gospodarstva, školstva, zdravstva, kazališta, graditeljstva, vatrogastva, pomorskog prava, agronomije, veterine), koje je objavljivao u *Dubrovačkom vjesniku*, *Našem moru*, *Dubrovniku* i drugim časopisima. Neki radovi ostali su u njegovoj ladici, neobjavljeni: prijevod dubrovačkog statuta, rad o otrovima u Dubrovačkoj Republici.

Umro je Zdravko Šundrica. Svi koji su ga poznavali s tugom se sjećaju njegove markantne pojave koja je oživljavala Povijesni arhiv u Dubrovniku. S tugom se sjećaju njegove topline, optimizma koji je širio u svojoj okolini, sklonosti toploj šali i humanističkom načinu razmišljanja. Svi koji su iščitavali prašnjave, davno ispisane papire i danas osjećaju koliko im nedostaje njegova pojava, njegov savjet i njegova pomoć.